

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

ג א מיי פֿירא מהל' שגגות הלכה ט סמג עשין רעו:
ד ב מיי פֿירא מהל' תשובה הלכה ב:
ה ג מיי פֿירא מהל' שגגות הלכה ט:
ו ד מיי פֿירצ מהל' בעדים הלכה א סמג לאוין מן טוש"ע י"ד ס' קפא סעיף א:
‏

מוסף רש"י

חייב על הראש שתיים. על הקפת הראש חייב שמי מלקיות, דשמי פאות יש לו לראש, שהראש כשמי חמיסות, מקום השיער חמיסה אחת ומקום הפנים והזקן חמיסה אחת, ומתחברות זו עם זו בלד האזן מלפניו, מקום שזעיון טופל"א ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיבור הפרקים, ונמצא שיש לו שתי פאות, צידעא מכאן וצידעא מכאן, ומייב עליהן שמים (מכוח ב. עיי"ש),

רבינו חננאל

מכדי תנא ממכות ס"י.ק. כלומר מסכת מכות השלים. מ"ט פתח אחריה מס' שבועות. ופשטנא איירי דתנא במכות וחייב

ב:

מכדי תנא ממכות ס"י.ק.
אע"ג דקיימא לן (ע"ז דף יז.) דבכתי מסכתות אין סדר למשנה ה"מ לענין מחלוקת ואחר כך סתם שרבי לא שנה לתלמידיו המסכתות על הסדר אבל אחר ששנאן סדרן על מכוון זהוייתן זו אחר זו^(א):
חייב ע"ה הראש **שתיים**.
נראה דאע"ג דעל הזקן אינו חייב אלא בתער כדאמר צפ' בתרא דמכות (דף כא.) דצעי' גילוח שיש צו השחתה ^בצהקפת הראש חייב אף במספרים כעין תער כדמוכח צפ' ג' מיינס (מיר דף מא': ושם) דקאמר אי כתיב ראשו ולא זקנו הוה אמינא תרתי משמע דלתי עשה ודחי לא תעשה ומשמע דהקפת כל הראש שמייה הקפה ואכתי בתער מנלן ולהכי כתיב זקנו ואי לא מחייב צהקפת הראש אלא בתער א"כ שפיר שמעינן מראשו דגילוח מלוורע בתער מדאמר רחמנא דעשה דמלוורע דחי לאו דהקפה והא דקמני במוספתא דמכות גבי ראש דלינו חייב עד שיקיפטו בתער איכא למימר מאי תער כעין תער כדאשכחן פרק ב' נזירים (שם דף נח:.) דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומפרש התם כעין תער וליכא למימר דהקפת הראש שרי במספרים ונקט במוספתא דוקא תער לאפוקי מספרים ומ"מ מראשו לא שמעינן דגילוח מלוורע בתער כיון דהקפת הראש אסור נמי במלקט ורהיטני דהא ודאי במלקט ורהיטני לא אפשר במלוורע דגילוח כתיב ציה וא"כ מראשו ידעינן תער וכרבי אליעזר דאמר צפרק אלו הן הלוקין (מכות דף כא.) דמלקט ורהיטני נמי גילוח עבדי ליכא לאוקומי' דא"כ מוקנו נמי לא שמעינן תער דהא מלקט ורהיטני הוי גילוח שיש צו השחתה ומיהו מתורת כהנים דקמני יש צראש מה שאין צוקן שהראש אסור במספרים כצתער אין ראהי דבמזיר איירי דקמני התם מה ת"ל ראשו לפי שנאמר תער לא יעצור על ראשו וכו' ואהא מסיק מה ת"ל ראשו מה ת"ל זקנו מפני שיש צראש מה שאין צוקן כו': ועל

כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים:
גב' מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דתני שבועות משום דתני ^דחייב על הראש שתיים אחת מיכן ואחת מיכן ועל

מכדי תנא ממכות ס"י.ק.
אע"ג דקיימא לן (ע"ז דף יז.) דבכתי מסכתות אין סדר למשנה ה"מ לענין מחלוקת ואחר כך סתם שרבי לא שנה לתלמידיו המסכתות על הסדר אבל אחר ששנאן סדרן על מכוון זהוייתן זו אחר זו^(א):
חייב ע"ה הראש **שתיים**.
נראה דאע"ג דעל הזקן אינו חייב אלא בתער כדאמר צפ' בתרא דמכות (דף כא.) דצעי' גילוח שיש צו השחתה ^בצהקפת הראש חייב אף במספרים כעין תער כדמוכח צפ' ג' מיינס (מיר דף מא': ושם) דקאמר אי כתיב ראשו ולא זקנו הוה אמינא תרתי משמע דלתי עשה ודחי לא תעשה ומשמע דהקפת כל הראש שמייה הקפה ואכתי בתער מנלן ולהכי כתיב זקנו ואי לא מחייב צהקפת הראש אלא בתער א"כ שפיר שמעינן מראשו דגילוח מלוורע בתער מדאמר רחמנא דעשה דמלוורע דחי לאו דהקפה והא דקמני במוספתא דמכות גבי ראש דלינו חייב עד שיקיפטו בתער איכא למימר מאי תער כעין תער כדאשכחן פרק ב' נזירים (שם דף נח:.) דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומפרש התם כעין תער וליכא למימר דהקפת הראש שרי במספרים ונקט במוספתא דוקא תער לאפוקי מספרים ומ"מ מראשו לא שמעינן דגילוח מלוורע בתער כיון דהקפת הראש אסור נמי במלקט ורהיטני דהא ודאי במלקט ורהיטני לא אפשר במלוורע דגילוח כתיב ציה וא"כ מראשו ידעינן תער וכרבי אליעזר דאמר צפרק אלו הן הלוקין (מכות דף כא.) דמלקט ורהיטני נמי גילוח עבדי ליכא לאוקומי' דא"כ מוקנו נמי לא שמעינן תער דהא מלקט ורהיטני הוי גילוח שיש צו השחתה ומיהו מתורת כהנים דקמני יש צראש מה שאין צוקן כו': ועל

רבי שמעון אומר וכו'.
לחלוק צא על שאומר למעלה אחד כהנים ואחד ישראלים שוין בצפרת שאר עבירות בשעיר המשתלח ואין חלוקין כצפרתן אלא צטומאח מקדש וקדשיו וקאמר ר' שמעון כשם שאתה מודה בדם השעיר הפנימי שמכפר על ישראל כפרתו בלא שום ידיו אלא כפרת הזיות הדם שאין ידיו בשעיר הפנימי אלא במשתלח כך דם הפר מכפר בלא שום ידיו על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו אייתר ליה וידויו של פר צמקום וידויו של שעיר המשתלח לכפר על הכהנים בשאר עבירות ואין להם כפרה בשעיר המשתלח:
גב' **ממנום סליק.**
כך סדר המשנה שזועות אחר מכות:
על הראש.
על הקפת ראש שמים דהא פאת כתיב (ויקרא יט) ופאה לשון סוף וקנא הוא כמו (שמות מ) לפאת ים (שם) לפאת נגב מקום מיצור הגלגולת עם הלחי וכן מקום האדעין: ועל

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

על טהור שאכל את הטמא.
אדם טהור שאכל את הקודש טמא ובגמרא ^[ט:] מפרש מנא ליה. ואף על פי שאין זה חיוב כרת ניתנה כפרה זו על כך:
כל השעירים כפרתן שזה.
כל שעירי מוספין צין שעיר הנעשה צמוך דיוס הכפורים צין של רגלים צין של ראשי חדשים כפרתן שזה כולן מכפרים על כל צין על שאין זה ידיעה לנבון צין על שאין זה ידיעה לא בתחלה ויש זה שאין זה ידיעה לא בתחלה וטמא ונפקא מינה לטומאה שאירעה צין זה לזה. אבל שעיר הנעשה צפנים לא נחלקו עליו שאינו מכפר עם אלו ולא אלו מולין את תליתיו כשיש זה ידיעה בתחלה ואין זה ידיעה צמוך כדאמר בגמרא (דף סז:.) **היה ר"ש אומר.**
האי נקט לה משום דצעי למימר אמרו לו מהו שיקרבו זה צזה אס אצד שעיר שהופרש ליוס הכפורים ונתכפרו צאחר ונמצא זה צרגל או צראש חדש מהו שיקריב לשם שעירו של יוס:
היאך יקריבו.
והלא כשהופרש לא לכפר על כפרה זו הופרש ורבי מאיר דקאמר להא צשלמא אי אמרינן כולן כפרתן שזה יקרב שהרי כולם כפרה אחת מכפרים אלא לדידך זה הופרש לכפר על שאין זה ידיעה בתחלה ויש זה ידיעה צמוך היאך יקרב לכפר צרגל על שאין זה ידיעה לא בתחלה ולא צצוק או צר"ח לכפר על טהור שאכל את הטמא:
כולן צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו.
כל דהו וכיון דצכך שוין ואע"פ שכפרותיהן חלוקות יכול הוא ליקרב דהא לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הופרש ועל טומאת מקדש וקדשיו הוא קרב:
משמו.
של ר"ש. וסתם ר"ש הוא ר"ש צן יומאי:
ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו.
סתמא היא:
הודע ולא הודע.
צגמ' ^(א) מפרש לה:
אחד ישראל וכו'.
צגמ' ^(א) פריך מאי קאמר שבתחלה השווס והדר תני מה צין ישראל לכהנים:
אלא שהפר מכפר על הכהנים גרסי' ול"ג שדם הפר:
אלא שהפר מכפר על הכהנים.
כל ששעיר הפנימי מכפר על ישראל דהיינו תליתי יסורין דיש זה ידיעה בתחלה ולא צצוק חזון טומאת מקדש וקדשיו וכן כפרת שעיר החילון פרו של כהן הקרב צזיה"כ צפנים כמו שמפורש צאחרי מות ^(א) מכפר על הכהנים כדיליף צגמרא ^(א) :

רבי שמעון אומר וכו'.
לחלוק צא על שאומר למעלה אחד כהנים ואחד ישראלים שוין בצפרת שאר עבירות בשעיר המשתלח ואין חלוקין כצפרתן אלא צטומאח מקדש וקדשיו וקאמר ר' שמעון כשם שאתה מודה בדם השעיר הפנימי שמכפר על ישראל כפרתו בלא שום ידיו אלא כפרת הזיות הדם שאין ידיו בשעיר הפנימי אלא במשתלח כך דם הפר מכפר בלא שום ידיו על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו אייתר ליה וידויו של פר צמקום וידויו של שעיר המשתלח לכפר על הכהנים בשאר עבירות ואין להם כפרה בשעיר המשתלח:
גב' **ממנום סליק.**
כך סדר המשנה שזועות אחר מכות:
על הראש.
על הקפת ראש שמים דהא פאת כתיב (ויקרא יט) ופאה לשון סוף וקנא הוא כמו (שמות מ) לפאת ים (שם) לפאת נגב מקום מיצור הגלגולת עם הלחי וכן מקום האדעין: ועל

מסורת הש"ם

^(א) [נלקמן ט.]., ^(ב) [נ"י מוס'] לקי' ד"ה מהו., ^(ג) [כריתות יח: כו.], ^(ד) מכות כ., ^(ה) [נלקמן יב:]., ^(ו) [נלקמן יג:]., ^(ז) [ויקרא טז:], ^(ח) [נלקמן יג:]., ^(ט) ונע"ע מוס', צ"ק קב. ד"ה אין ומוס' ריש צ"מ ב. ד"ה שנים ומוס' ריש צ"ב ב.,

הגהות הב"ח

^(א) במשנה מוסיק עליהן של יוס הכפורים שהורא מכפר על הטהור:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה חייב וכו' בהקפת הראש חייב אף במספרים. לפי' נראה דגם במלקט ורהיטני חייב כיון דלא מקשי' ראש און לענין מספרים מנ"ל לפטור צראש במלקט ורהיטני אף דמוס' כתבו אחר כך וליכא למימר דשרי במספרים וכו' דהקפת הראש אסור במלקט הרי דר"ל דלענין מספרים אהקס דלמלקט לא אהקס. היינו דאהקס רק לענין המפורש בקרא זו דלא תשחית דצעי' השחתה ולמלקט לא אהקס. אבל בהיפך לומר דלמלקט אהקס ולמספרים לא אהקס מה"מ לחלק וא"כ למה דפסקי' בש"ע סי' קפ"א ס"ג דראוי למוס' להאזכרים צהקפת הראש במספרים ה"ג יש לאסור במלקט וא"כ יהיה אסור למרוק פאות הראש. וצ"ע לדינא וכתבנינו מזה צמשניה:

מסורת הש"ס

א) ונכורות יג:א, ב) [לקמן יט:א], ג) שבת ב, ד) [לקמן כא, ה], (תמורה ג:א), ס) [לקמן יד:א] (דף סה), ז) "ל' והי"ה איפכא ואע"ג כ"ו", ח) "וע"פ תוספות שבת ב, ד"ה שבעות", ט) [לקמן יט:א],

לעזי רש"י
מיינטוויין: סנטר

מוסף רש"י

רעל וזקן שותים מיכן ושתים מיכן.
חמש פסות יש לו לוקן, אחד למטה מן האזן, מקום שלחי התחתון יוצא ומתפרד שם, ושם נקרא פאה בחזרו של לחי שולט לזון שש מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הידעא ככלל פאת הראש היא, ושתי השיבולות כל אחד מהן לסוף הלחי נקרא פאה, ואחת מלמטה.
שיער שזין השיבולות נאמנע הסנטר שלעזין מנטוין (מכות ב,).
שותים שאוכל ושלא אוכל.
הן שמים המפורשות, דכתיב להרע או להיטיב, דמשמע להבא, ולא אוכל להרע, אוכל להיטיב, שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי.
הן שמים הטספות ממדרש חכמים, כדילף לה ר"ע לקמן (סו, מ"ביו הכבוד (קדמן יט:).

ועל הזקן שסים. מכל זד ז' נדעים לפי שהלחי רחב כנגד הנדעים ויש לכל דבר רחב קצה לשני נדדין בראשו: **וה' מלמטה**. בסנטר שהלחיים מחוברים שם והעצם קצר מלמטה בסנטר שקורין מנטוין צלע"ז: **חדא**. אזהרה דמיחייב עליה תרתי היינו דומיא דשמים שהן ארבע: **לכולהו**. כל ז' שהן ד' שמאל שגחם כאן: **ודמיין להדי' בקרבן עולה ויורד**. זהא דמיין להדי' דשמהין עולה ויורד: **ומפרש ידיעות**. דתמי את שיש זה ידיעה וכו' ופריש כולה מתני' מיילי ידיעות טומאה ושצקינהו למלתא דשבעות: **דזוטרין מילייהו**. שני פרכים אלו הראשונים: **שרי להו**. מתיר אותן. כלומר מתיר התנא עצמו מהן ונפטר מהן תחלה: **שבעות שסים וכו'**. פרישית לכוליה במתני': **ידיעות טומאת קדש**. שנעלמה ממנו טומאה ואכל קדש: **וידיעות טומאה דמקדש**. ידיעות שנעלמה ממנו ידיעת טומאה ונכנס למקדש: **ידיעס קדש**. שנעלמה ממנו ידיעת קדש וסבור שאין זה קדש ומתחלה ידע: **הואלא דעני**. העומד בחוץ: **והואלא דנעל דצניס**. העומד בצניס: **שאת וצהרם**. אכל פסחת אינו שם נגע אלא שם חוללה כדמפרש לקמן (דף יא.) בפרקין: **אינו חייב קרבן: אלא על העסיד**. דדייק להרע או להיטיב לקמן בפ"ג א': **ואי רבי עקיבא האמר כו'**. במתניתין בפרק שני ומתניתין קמני שהן ארבע:
מה

אלא על העתיד לבוא אי ר' עקיבא האמר א"על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור לפטור

אח' ויש לדחות משום דלרצ הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא יניח גדול להקיף עצמו וגם אין להציב ראיח מדאמר ביצמות (דף ה. ושם) דאמי עשה דמנורע דחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרצ אלא אמאי דחי הא אפשר לקיים שניהם דיש לדחות דאנטריץ קרא למימר דחי היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדבעי למימר בפ' שילוח הקן (חולין דף קמב). דאמי עשה דמנורע דחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אצל י"ש להציב ראיח מפ' ז' נזירים (נזיר דף ט.) דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל באשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשמתא אי שרי לרצ אלא כי מקיף ליה לאו בר חיוצא אכמי תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיינו לאו בר חיוצא דהא שמואל כרז אלא ס"ל מדשרי להקיף באשה וקטן ומשמע דמקיף בר חיוצא הוא דלא פירש באשה וקטן ומגלה להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהמראה אחת איירי ובגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מוך כדי דיבור דלא מ"ל אישמליין דאי בכמה המראות לא הוה פליג ר' אליעזר בפ' בתרא דמכות (דף ב.) דאמר אם טעלין כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואע"ג דהתם מנרכי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מחלקות ור' אליעזר לית ליה מחלקות: **גבי** הדדי בתיבי ודמיין אהדדי. בטעמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדאמר במס' נדרים (דף ב:) ואי"ת גבי מראות נגעים יתמי כולהו דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד וי"ל דלימיה דדלי דלות ואי"ת מ"מ יתמי במתניתין קודם יציאות שבת כיון דלימא דלות ודמי טפי לשבעות וי"ל דמי לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבעות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינא דסליק מפרש ברישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **איירי** דזוטרין מיצייהו. אע"ג דנפישו מילייהו משבעות בטוי דבידיעות איכא תרי פרקי קמאי ומשבעות בטוי ליכא אלא פרק ג' מ"מ מיילי דכל שבעות נפישין טפי שבעות בטוי שבעות העדות ושבעות הפקדון ושבעות הדיינין:

והדר תני **שבעות**. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מיילי ידיעות ברישא והדר תני שמים שהן ארבע ונשבעות מפרש שמים שהן ארבע ברישא: **ישהן ארבע אבדתי ולא אבדתי**. ואי"ת ומה דוחקיה לפרושי הכי דהשתא קשיא ליה בסמוך אי ר' ישמעאל האמר אינו חייב כו' לימא שהן ארבע אזורק ולא אזורק ונתוקמא מתניתין שפיר כר' ישמעאל וי"ל דפפ"ג (לקמן דף יט:) צהדיח חנן שהן ארבע אכלתי ולא אכלתי וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא ואין להקשות דלימני שמים שהן שמונה אזורק ולא אזורק זרקתי ולא זרקתי דלא תני אלא דבר וחילופו כדפירש בקונטרס במתניתין א': **אי** ר' ישמעאל הא אמר אין חייב כו'. ואי"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתניתין בעיא ידיעה בתחלה כדתנן כל שיש זה ידיעה בתחלה כו' ור' ישמעאל לא בעי ידיעה תחלה כדמוכח בפירקין (דף ט.) דקאמר לר' ישמעאל אין זה ידיעה בתחלה ויש זה ידיעה בצוק בר קרבן הוא ואמר נמי בספ"צ (לקמן דף יט:) הא מני ר' ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה וי"ל דמידיעות לא בעי למיפרך דהמ"ל ידיעה דמתני' היינו ידיעת בית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה כדאמר בירושלמי ר' ישמעאל כרבי ורבי כר' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה אפי' ידיעת בית רבו מדלא מוקי לקמן דחילוץ מכפר אלאין זה ידיעה תחלה אפי' ידיעת בית רבו משמע דלעולם בר קרבן הוא אפי' אין זו ידיעה בתחלה כלל וכן משמע בפ"צ (לקמן דף יד: ושם) דבעי ר' ירמיה זן צבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליצא דר' ישמעאל הא לא בעי ידיעה בתחלה ומסיק דבעי אליצא דרבי דבעי ידיעת בית רבו משמע דר' ישמעאל לא בעי ידיעה כלל בתחלה מ"מ השתא אי הוי מצי אחיא מתניתין כר' ישמעאל נימא דודאי בעי ר' ישמעאל ידיעת בית רבו אצל לפי האמת דמתניתין אחיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה כלל דלא מצינו תנא דסבר דהוי ידיעת בית רבו ידיעה אלא רבי ומיהו מתניתין דפ"צ (סו.) דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה גמורה דקמני נטמא וידע משמע שהידיעה היא אחר שנטמא דהיא ידיעת הטומאה לאפוקי ידיעת בית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמידיעות לא מצי למיפרך שהיה יכול לדחוק ולתנא כדקאמר התס"י מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **מהן** לחיוב מהן אפטור. אהאי שינויא ואשינויא דמלקות ה"מ למיפרך מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוצ קרבן ואי"ת בשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלא על העמיד מ"מ שפיר תני בהו שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא במזיד אצל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן וי"ל דמ"מ חשיב להו שפיר שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא בשוגג:
הא

כמו בהקפת הראש דאמר בפ' ז' נזירים (נזיר דף ט: ושם) אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואע"ג דהתם דריש מדכתיב לא תקיפו לשון רבים וגבי זקן כתיב לא תשחית לשון יחיד הא כתיב

ונמי צהניס לא יגלחו לשון רבים וילפינן מהדדי לענין גילוח שיש זו

"ועל הזקן שתים מיכן ושתים מיכן ואחת מלמטה חדא דמיחייב ע"ה תרתי תנא שבעות שתיים שהן ארבע מאי שנא הכא דתני להו לכולהו ומאי שנא גבי יציאות שבת ומראות נגעים דלא קתני להו לכולהו אמרי שבעות וידיעות הטומאה דגבי הדדי כתיבין ודמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד תני להו גבי הדדי ואיירי דתנא תרתי תנא כוליהו פתח בשבעות ומפרש ידיעות הטומאה א"איירי דזוטרין מילייהו פסיק שרי להו והדר תני שבעות דנפישין מילייהו בשבעות שתיים שהן ארבע שתיים שאוכל ושלא אוכל שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי ידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע שתיים ידיעת טומאת קדש וידיעת טומאת מקדש שהן ארבע קדש ומקדש: א"יציאות שבת שתיים שהן ארבע שתיים הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית שהן ארבע הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית מראות נגעים שנים שהן ארבעה שנים ה"שאת ובהרת שהן ארבעה שאת ותולדתה בהרת ותולדתה מני מתניתין לא רבי ישמעאל ולא ר' עקיבא אי רבי ישמעאל א"י רבי ישמעאל א"י ר' עקיבא האמר א"על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור לפטור

אח' ויש לדחות משום דלרצ הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא יניח גדול להקיף עצמו וגם אין להציב ראיח מדאמר ביצמות (דף ה. ושם) דאמי עשה דמנורע דחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרצ אלא אמאי דחי הא אפשר לקיים שניהם דיש לדחות דאנטריץ קרא למימר דחי היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדבעי למימר בפ' שילוח הקן (חולין דף קמב). דאמי עשה דמנורע דחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אצל י"ש להציב ראיח מפ' ז' נזירים (נזיר דף ט.) דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל באשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשמתא אי שרי לרצ אלא כי מקיף ליה לאו בר חיוצא אכמי תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיינו לאו בר חיוצא דהא שמואל כרז אלא ס"ל מדשרי להקיף באשה וקטן ומשמע דמקיף בר חיוצא הוא דלא פירש באשה וקטן ומגלה להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהמראה אחת איירי ובגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מוך כדי דיבור דלא מ"ל אישמליין דאי בכמה המראות לא הוה פליג ר' אליעזר בפ' בתרא דמכות (דף ב.) דאמר אם טעלין כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואע"ג דהתם מנרכי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מחלקות ור' אליעזר לית ליה מחלקות: **גבי** הדדי בתיבי ודמיין אהדדי. בטעמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדאמר במס' נדרים (דף ב:) ואי"ת גבי מראות נגעים יתמי כולהו דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד וי"ל דלימיה דדלי דלות ואי"ת מ"מ יתמי במתניתין קודם יציאות שבת כיון דלימא דלות ודמי טפי לשבעות וי"ל דמי לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבעות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינא דסליק מפרש ברישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **איירי** דזוטרין מיצייהו. אע"ג דנפישו מילייהו משבעות בטוי דבידיעות איכא תרי פרקי קמאי ומשבעות בטוי ליכא אלא פרק ג' מ"מ מיילי דכל שבעות נפישין טפי שבעות בטוי שבעות העדות ושבעות הפקדון ושבעות הדיינין:

והדר תני **שבעות**. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מיילי ידיעות ברישא והדר תני שמים שהן ארבע ונשבעות מפרש שמים שהן ארבע ברישא: **ישהן ארבע אבדתי ולא אבדתי**. ואי"ת ומה דוחקיה לפרושי הכי דהשתא קשיא ליה בסמוך אי ר' ישמעאל האמר אינו חייב כו' לימא שהן ארבע אזורק ולא אזורק ונתוקמא מתניתין שפיר כר' ישמעאל וי"ל דפפ"ג (לקמן דף יט:) צהדיח חנן שהן ארבע אכלתי ולא אכלתי וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא ואין להקשות דלימני שמים שהן שמונה אזורק ולא אזורק זרקתי ולא זרקתי דלא תני אלא דבר וחילופו כדפירש בקונטרס במתניתין א': **אי** ר' ישמעאל הא אמר אין חייב כו'. ואי"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתניתין בעיא ידיעה בתחלה כדתנן כל שיש זה ידיעה בתחלה כו' ור' ישמעאל לא בעי ידיעה תחלה כדמוכח בפירקין (דף ט.) דקאמר לר' ישמעאל אין זה ידיעה בתחלה ויש זה ידיעה בצוק בר קרבן הוא ואמר נמי בספ"צ (לקמן דף יט:) הא מני ר' ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה וי"ל דמידיעות לא בעי למיפרך דהמ"ל ידיעה דמתני' היינו ידיעת בית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה כדאמר בירושלמי ר' ישמעאל כרבי ורבי כר' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה אפי' ידיעת בית רבו מדלא מוקי לקמן דחילוץ מכפר אלאין זה ידיעה תחלה אפי' ידיעת בית רבו משמע דלעולם בר קרבן הוא אפי' אין זו ידיעה בתחלה כלל וכן משמע בפ"צ (לקמן דף יד: ושם) דבעי ר' ירמיה זן צבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליצא דר' ישמעאל הא לא בעי ידיעה בתחלה ומסיק דבעי אליצא דרבי דבעי ידיעת בית רבו משמע דר' ישמעאל לא בעי ידיעה כלל בתחלה מ"מ השתא אי הוי מצי אחיא מתניתין כר' ישמעאל נימא דודאי בעי ר' ישמעאל ידיעת בית רבו אצל לפי האמת דמתניתין אחיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה כלל דלא מצינו תנא דסבר דהוי ידיעת בית רבו ידיעה אלא רבי ומיהו מתניתין דפ"צ (סו.) דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה גמורה דקמני נטמא וידע משמע שהידיעה היא אחר שנטמא דהיא ידיעת הטומאה לאפוקי ידיעת בית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמידיעות לא מצי למיפרך שהיה יכול לדחוק ולתנא כדקאמר התס"י מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **מהן** לחיוב מהן אפטור. אהאי שינויא ואשינויא דמלקות ה"מ למיפרך מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוצ קרבן ואי"ת בשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלא על העמיד מ"מ שפיר תני בהו שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא במזיד אצל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן וי"ל דמ"מ חשיב להו שפיר שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא בשוגג:
הא

שבעות שתיים פרק ראשון שבעות

ג. עין משפט נר מצוה

ז א מיי פיי"ב מהל' עבו"ס הלכה ז סמנ שם טוש"ע י"ד ס"י קפא סעיף יא:

ח ב מיי פ"א מהל' שבעות הלכה א ז טוש"ע י"ד ס"י נלו סעיף ב:

ט ג מיי פיי"א מהל' שגגות הלכה א:

י ד מיי פיי"ב ופיי"ג מהל' שנת סמנ לאזין סה

יא ה מיי פ"א מהל' טומאת צרעת הל' ב:

רבינו חננאל

על הזקן שתיים והן שתיים שולח ארבע כרתניו שתיים מיכן ושתיים מיכן ואחת מלמטה חדא ומיחייב ע"ה תרתי תנא נמי יציאות שבת ומראות שתיים שהן ארבע. ואיירי דתנא שבעות תנא נמי ידיעות הטומאה דבפרשה אחת כתיבי ותורייהו בקרבן שולח ויורד גינהו. אם עשיר מבאי כשבה או שעירה ואם הוא דל שתי תורים או שני בני יונה. ואיירי דתנא הני תנא נמי יציאות השבת ומראות נגעים דדמיין להו. ואיירי (דחנא) דנדינן ידיעות הטומאה הווין דידהו מעט פסיק שרי להו והדר חני שבעות: שבעות שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי. הנה שתיים להבא ושתיים לשעבר. ידיעות הטומאה ולא ידע הקדש ולא המקדש או ידע ידיעות הקדש והמקדש ולא ידע הטומאה הרי אלו שתיים שהן ד'. וכן הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית הרי אלו יציאות שתיים שהן ארבע. ומקשינן מני מתני' אי ר' ישמעאל קשיא שבעות. דתנן בפ"ג ר' ישמעאל אומר אינו [חייב] אלא על העתיד שנאמר להרע או להיטיב ואנן אוקינאנא למתני' שאכלתי ושלא אכלתי שהוא לעבר. אי ר' עקיבא קשיא ידיעות דתנן בסוף פ"ב ר' עקיבא אומר על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש. ואנן אוקינאנא למתני' על העלם זה וזה. ופרקינן איבעית חימא ר' ישמעאל. לעולם ארבע הן ומהן לחיוב והן שלא אוכל ושאוכל. ומהן לפטור שאכלתי ושלא אכלתי. ואיבעית חימא ר' עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור:

עין משפט‏ **נר מצוה**

ג:

יב א מיי פֿ'ד מהל' שנועות הלכה כ:

יג ב מיי פֿיי מהל' קרבן פסח הלכה יא:

יד ג מיי שס הלכה א:
בו ד מיי שס הלכה יא ופֿי"ח מהל' פסולי מוקדשין הלכה ט:

רבינו חננאל

רדחנין דומיא דמראות נגעים מה התם שאת ותולדתה בחרת ותולדתה כולוה לחיובא. ושני מתני' לפלוג' ר' ישמעאל היא וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר כגון אכלתי ולא אכלתי קרבן אבל מלקות מחייב ומתני' דהכא דמחייב בארבינא' מלקות הוא דמחייב וכדרכא דאמר שוא ושקר אחד הוא. הלא תראה א' ודבולחות הראשונים כתיב לא תענה ברעך עד שקר. וכלולות האחרונים כתיב לא תענה ברעך עד שוא. ומיכן אמר רבה במסכת תמורה בתחלתה בפירוש רבתא תורה שבעת שקר דומיא דשבעות שוא. מה שבעות שוא שהוא לשעבר ולוקין עליה. דא"ר יוחנן משום ר' מאיר כי לא ינקא ה' ביד' של מעלה הוא דאין מנאין אותו אבל ביד' של מטה מליין אותו ומנאין אותו. מיכן לשבעות שוא שלוקה. אף שבעות שקר לשעבר וכתוב ו תשבעו בשמי לשקר. פ'י כשם שלוקה על שבעות שוא כך לוקין על שבעות שקר. וזכין דאוקימ' בשמים שהן ד' כולוה לחיובא למלקות אקשינן עליה הוא שבעות שאוכל ולא אכל (שבעות) [לחן] שאין (כח) [בב] מעשה (היא) [הוא] אמאי חיוב. ופרקינן ר' ישמעאל סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. והני מילי בנשבע מחייב ר' ישמעאל בלאו שאין בו מעשה מלקות. דגוסינן בתחלת תמורה אמר ר' יוחנן ר' יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי כל לאו שיש בו מעשה לוקין עליו ושאיין בו מעשה אין לוקין עליו חזון מן הנשבע והומימר והמקלל את חבריו בשם.

^(א) דאי לא תימא הכי קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל הכא אמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ובתחלת מכות ג' קתייב בהדיא ר' ישמעאל אומר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מאי טעמא לעשות את כל דברי התורה הזאת כתיב. ואקשינן כיון דאוקימנא מתני' דהכא לר' ישמעאל והוא סתמא דמתני' לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואמר ר' יוחנן כל סתם משנה הלכתא כוותיה הויא אמר ר' יוחנן בנשבע שיאכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה אינו לוקה משום שהיה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופרקינן ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח. דתנן בפרק כיצד צולין את הפסח אבל המותר בפסח הטהור אינו לוקה מ'. ואמרין וממאי דהאי מתני' דר' יעקב היא משום דהוה ליה לאו הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הוא שאין לוקין עליו. אלא האי סתמא אשכח. דתנן שבעה

(א) עיי' בתוס' כחן ד"ה בפירוש שהביאו לגברי רבינו. (ב) עיי' בתוס' מד"ה וכדרכא וסד"ה בפירוש דפירוש ג"כ מדברי רבינו. (ג) [דף י"ג:]

הא דומיא דמראות נגעים קתני. הא דלא פריך מיניאות השבת משום דליאות גופייהו לא ידיעין דהוו ככולהו לחיובא אלא מדומיא דמראות נגעים לקמן בפירקין (דף ה.): **לַעוֹלָם בַּר' יִשְׁמַעְאֵל**. לקמן (דף ד.) מפרש אמאי לא מוקמינן לה נמי כר' עקיבא:

אבל יענין מלקות חיובי מייחייב

וכדרכא. סוגיא דהכא כרצין

דלמך התם (דף כה.) אכלתי ולא אכלתי שקר ואזהרתיה מלא תשבעו צמאי לשקר אוכל ולא אוכל עובר בלא יתל ואזהרו שוא נשבע לשנות את הידוע ואליביה מסקינן בפירוש ריבתה תורה אכל רב דימי אמר התם אכלתי ולא אכלתי שוא ולא זריכנא להאי ריבתה תורה ולדידיה לא מיתוקמא ד' שהן ד' דלא מפרשי טפי הני מהני למלקות ולפי זה למאי דמסיק קסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מיתמה לר"י דמאי מיפרשי הני טפי מהני וגרסא דאף על גב דלענין מלקות כולחו שוין מ"מ שיך ספיר למיתני זהו ד' שהן ד' משום דבשמים קרבן נמי אית דהו אע"ג דמתניתין לא איירי אלא במלקות וריצנצ"א פ"י דסוגיא זו כרצין כדפי' ולדידיה מיפרשי טפי אוכל ולא אוכל מאכלתי ולא אכלתי דפשטי' דלא תשבעו משמע להבא כדפירש בקונט' גבי רב דימי דהכי קאמר רחמנא לא תשבעו צמאי כדי לשקר צשבעה לאחר זמן ואפי' רצין מודה והא דמפיק ליה מפשטיה ומוקי לה בצלחתי ולא אכלתי היינו משום דלהבא נפקא מלא יתל ולהכי חשיבי הכא אכלתי ולא אכלתי שהן ד' דלא מיפרשי משום דקרא לא משמע אלא להבא ולא מוקי ליה בצלחתי ולא אכלתי אלא משום דלא ניחא ליה לאוקומי בלאו ימירא:

וכדרכא. תימא דלמאי מיימי

ה"ל לאתויי מילתיה דר' יוחנן דלמרת' לשוא לשוא שמי פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר דממילתיה דר' יוחנן הוה לקי אפילו בצאכל ולא אכל אי לאו מילתיה דרבא וי"ל דהיינו דפריך בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרכא אלא אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ככר זו שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו

לשוא לשוא ז' פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר בין אוכל ולא אכל בין אכלתי ולא אכלתי:

בפירוש ריבתה תורה. פירש בקונט' מלשוא לשוא ז' פעמים

ואין גרסא דאין זה בפירוש דלההיא דרשא גופה פריך לקמן (דף כה.) ומאי שנא פירוש דלפי' אוכל ולא אכל נמי אלא גראה בפירוש ר"ס דפירש צפירוש ריבתה תורה דצדכרות הראשונות כתיב (שמות כ) לא תענה בצרך עד שקר וצדכרות אחרונות כתיב (דברים ה) עד שוא לומר דשוא ושקר אחד הן: **אִי** הבי קשיא חד **דאמ'ו** הן ה'רוקין. פירש בקונטרס דל"ג ליה משום דלמסקנא דהכא מני סבר דאין לוקין עליו ופרין התם אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי לפי המסקנא דהכא ועי"ל ^א דהתם רוצה ליישב דרבי ישמעאל דקאמר התם חייבי מיתות צ"ד ישנן בכלל מלקות אפי' למ"ד אין לוקין עליו ולמאי דפרישי' דדוקא הכא סבר רבי ישמעאל דלוקין עליו מלשוא שוא אחי ספיר: **התראת** ספק היא. אכל משום דהוי לאו שאין בו מעשה לא מיפטר דקסבר ריש לקיש דלוקין עליו ומיתמה דבפ' ד' מיתות (פסחדרין דף סה: ושם) פטר ר"ל חסמה והנהיגה בקול דעקימת שפתיו לא הוי מעשה וי"ל דהתם אליבא דרבנן קאמר דזהשוכר את הפועלים (צ"מ דף ט: ושם) פריך ליה רבי יוחנן ממתני' דאס המיר מומר וסופג את הארבעים ומשני

שאין בו מעשה דקא פטר ליה למותר דלמא ר' יהודה היא ומשום דבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הוא שאין לוקין עליו. אלא האי סתמא אשכח. דתנן שבעה

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

מה הסס כולחו לחיובא. שאף התולדות נגעים הן וכשטיהר מציב עליהן קרבן טהרה: **וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר קרבן**. קאמר ובשוגג אכל מלקות אס הויד והתרו צו חיובי מייחייב ומתניתין צמודי קמיירי ומלקות: **וכדכא**. כלומר וא"ת לאו שאין צו מעשה

הוא ואין לוקין עליו על זה לוקין כדרכא דבפ"ג [כה.] אמרינן שלוקין על שבעת שוא וילפינן מכי לא ינקא ה' ^א ה' הוא דלא ינקא אכל צ"ד מלקין אותו ומנאין אותו ופרכין עלה אשכחן שבעת שוא והוא נשבע לשנות את הידוע כגון על האיש שהוא אשה ועל האנן שהוא זה [למן קמנ.] דשוא משמע דבר שאינו של כלום כמו (ישעיה ה) מושבי העון צחצחי השוא שבעת שקר מנא לן שבעה שאינו ייכר אס אמת אס לאו ואמר'י לשוא לשוא ז' פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר ואמר רבא התם [כג.] הך שבעת שקר דקא מרצינן מרצויא דלשוא לשוא לא רבתה מורה אלא לשקר דלשעבר כגון אכלתי או לא אכלתי שמשעה שנשבע יתמה שבעה מפיו לשקר דומיא לשבעות שוא דלהכי אפקה צלשון שוא למימרא דבלשעבר קמיימי מה שוא לשעבר נשבע לשנות את הידוע עבר את השבעה משיאתה מפיו: **בשלמא אכלתי ולא אכלתי**. כלומר שהן ארבע לא משכחת לה דבשלמא על שמים דלשעבר לקי כדרכא ועל לא אוכל ואכל נמי לקי דלאו שיש צו מעשה הוא דבשעה שאלע עבר על לא תשבעו ^א ואכלתי מעשה הוא: **אוכל ולא אכל** לאו שאין **בו מעשה הוא**. שמאליו ציושב ואינו אוכל עובר על השבעה ושבעה שאינה לשעבר לא איתרבי מלשוא לשוא ז' פעמים דהא אמרינן דומיא לשבעות שוא ריבתה: **קסבר רבי ישמעאל**. צכל התורה כולה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואין קריך לרבות: **קשיא הך דאלו הן הלוקין כו'** לא גרסינן ותלמיד טועה שהוקשה לו כתבה בגליון ספרו קשיא לי הך דאלו הן הלוקין וכתבהו סופרים בגמרא והתלמיד טעה שאינה קושיא דההיא לאו רבי ישמעאל גופיה אמרה אלא סוגיא דגמרא פרכה התם ^א דליף לר' ישמעאל מלקות מנא' לא תשמור לעשות את כל דברי וגו' ^א ודריש כל ופרכינן אי הכי לאו שאין

צו מעשה נמי ומשנינן לעשות כתיב וקשיא ליה לאותו תלמיד דהוה ליה לטויי התם אין הכי נמי לר' ישמעאל לוקין אלאו שאין צו מעשה ולאו קושיא היא דהא דלמרינן הכא לר' ישמעאל לוקין לא מיתוקמא דעל כרחך צנקינן להא אורחא צסוף שמעתין [למן ד.] ומוקמינן מתני' רבי היא ולקרבן: **אי הכי**. דמתני' במלקות וסתם לן לאו שאין צו מעשה לוקין עליו קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **דאמרי פרוייהו אין לוקה**. ומ"מ מולקין צטעמו של דבר טעמא דהייז מר לא יייזב מר ומר לית ליה טעמא דמר ולקמן מפרש פלוגמיייהו: **סתמא אחרינא אשכח**. דאין לוקין על לאו שאין צו מעשה: **המוסרי צטטור**. צפסח טהור וכשר: **השוצר**. את העצם צטומא אינו סופג את הארבעים. המותר צטטור אפילו צטטור וכ"ש צטומא: **וממאי**. דהאי סתמא רבי יעקב היא דלמר טעמא דהמותיר אינו לוקה משום לאו דאין צו מעשה הוא: **אחר לא פעשה**. אס תותיר ועצרת על לאו צאכ שטרפנו נתקו הכתוב צעשה זה מעושנן של שאר לאוין לומר זה ענשו ותקנת עצירתו שטרפנו: **לא מן השם הוא זה**. לא מטעם זה המלקות צטל צו אכל כל עצמו אין צו מלקות לפי שאין צו מעשה:

ר"ל הא מני ר' יהודה היא כלומר ואנא אמרי אליבא דרבנן:

המותיר משום לא תותיר ולא שוצר צטמא משום לא תשבור (שם טו.). ליתן עשה אחר לא תעשה. כל לאו שמתק לעשה אין לוקין עליו, דמשמע זו היא תקנתו, אס תשבור על הלאו עשה זאת ומיכל', ועוד דלא דמי ללאו דחסומה שהמלקות נתקן לו (שם). לומר שאין לוקין עליו. שמשמע שזה ענישו של לאו, שאס תותירו שטרפנו ויפטר (שם). אמרינן קתניו ופטרנו על עצירת הלאו (מכות ד.).

המותיר משום לא תותירו ולא שוצר צטמא משום לא תשבור (שם טו.). ליתן עשה אחר לא תעשה. כל לאו שמתק לעשה

אין לוקין עליו, דמשמע זו היא תקנתו, אס תשבור על הלאו עשה זאת ומיכל', ועוד דלא דמי ללאו דחסומה שהמלקות נתקן לו (שם). לומר שאין לוקין עליו. שמשמע שזה ענישו של לאו, שאס תותירו שטרפנו ויפטר (שם). אמרינן קתניו ופטרנו על עצירת הלאו (מכות ד.).

מסורת הש"ס

(א) לקמן כה., (ב) שבת מו. וש"ל. (ג) מכות טו: תמורה ג: פסחים כג: [לקמן כה. כח:]. (ד) פסחים פג. פד. מכות יז. (ה) פסחים פד. פסחדרין כג. מולין פג: תמורה ד: מכות ד: טז., (ו) לקמן כה. כז: [תמורה ג:]. (ז) [שמות כ,]. (ח) ויקרא יט., (ט) [מכות יג:]. (י) [דברים כח,] (יג) [לקמן כה.].

תורה אור השלם

1. בבית אהרן יאכל לא תוציא מן הבית מן הקשר חוצה וְעֵצָם לא תשבורו בו: שמות יב
מו 2. וְלֹא תוֹתִירוּ מִפִּנּוּ עֵד בְּקֶרֶךְ וְהִתְקַר מִפִּנּוּ עֵד בְּקֶרֶךְ בְּאֵשׁ תִּשְׂרָפֶה: שמות יב י

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכדרכא ובר' אלא אלא לשוא לשוא אלא פשטי' עיי' משניות דברי ריבות עיי' רנה: ד"ה אי ובר' דהתיר רוצה ליישב. ענין זה בתוס' מולין דף ע: ד"ה קטל:

מוסף רש"י

דומיא דשבעות שוא. מלאפיקה צלשון שוא (קמנ כ:). מה שוא לשעבר. נשבע לשנות את הידוע אלסם. אף שקר נמי לשעבר. איתרביא למלקות ולא לשקר דלהבא (קמנ כא.). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סויד המטעה וכשהלך דברי חסס וישרו צניינו שחן סתם ולא הוכיר שס אומרו עליהם. כדי שלא יהי שטייה מפי ימיר וגרסין כאילו נשטו מפי המרובים ועשו כמותן (ביצה ב.). דאמרי תרוייהו אינו לוקה. פטור ממלקות דלא תשא (פסחים גג.) ומיור עעמיה דמר לאו כי עעמיה דמר נשטו ולא אכל, עבר כן שבעתו כשהיה יושב ונעל ואין כאן מעשה, והתמלת ספק נמי הויה שהיה מלה זמן לשבעות לא (שם). משום דהוה יאס שאין בו מעשה. אכל משום התמלת ספק לא הוה מפטר, דתמלתא ספק שמה התמלת (שם טו.). התראת ספק היא. וסי תמריה ציה אכלהו היום מן מעטור על השבעה, שמה יעבור שמה לא יעבור על התמלתא, ענין יס שהות ציוס (פסחים גג.) ואין התמרה יכול לכיון שיעבור היום נתון כדי דבור של התמרה (קמנ כה.) דאף אמרו ציה הויה כן שחאל הככר ששבעת עליו, יכול לומר אין לי בית מיוחד בהתמרה זו, דלכתי יס לי שהות, וכן כל היום כולו, ואפילו כי עבר היום יכול לומר שטח הייתי ולא מוכרתי לא בשבעה ולא בהתמרה ואינו לוקה (תמורה ג.). אכל משום לאו שאין צו מעשה לא הוה מפטר, דקסבר לאו שאין צו מעשה לוקין עליו (מכות טו.). אפילו צטטור בטהור. אפילו צטמא (שם טו.) וכ"ש צטמא (שם גג.) והשובר בטמא אינו לוקה. לא

^[1] עיי' בתוס' כחן ד"ה בפירוש שהביאו לגברי רבינו

^[2] עיי' בתוס' מד"ה וכדרכא וסד"ה בפירוש דפירוש ג"כ מדברי רבינו

^[3] עיי' בתוס' כחן ד"ה בפירוש שהביאו לגברי רבינו

^[4] עיי' בתוס' כחן ד"ה בפירוש שהביאו לגברי רבינו

מסורת הש"ס

(א) ויבמות ל' (ש"נ, צ) (ב) לקמן לו. מכות י': טוטה ה'. זכחיס קו. מנחות (ו'): אט': עירובין יז. ע"ז חא': א. (גשבת קנד. עירובין יז: ב"ק עד: סנהדרין פו: מכות יג: א.) דמנא, (ו) מכות יג: (ח) ור"ה ז': (ט) רש"י להשמתן דלית ליה טעמא דנפשיה דמנא, (י) [מכות יג: א.] (כ) וכהי. רש"ל, (ט) ונע' תוספות חולין מג. ד"ה והא', (י) ויקץ, ועי'ג.

תורה אור השלם

1. או נפש אָשר תגע בקָל דְּבַר טָמֵא או בנבֿלַת דָּהָא טָמֵאָה או בנבֿלַת בְּהֵמָה טָמֵאָה או בנבֿלַת שְׂרָץ טָמֵא וְנִעְלַם מִפְּנֵי הוּא טָמֵא וְהָא טָמֵא וְאִשָּׁם: או כי יגע בטמאת אֲדָם לכל טמאות אֲשֶׁר טָמֵא בָּהּ וְנִעְלַם מִפְּנֵי הוּא דָּעֵ אֲשָׁם:

^{ויקרא ה, ב, ג}

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא לוא הכי וכו' דלרע" (אטו חייב כנסלס קדש ומקדש) תלמי' ויז"כ ס"א אינו חייב אלא בהעלם טומאות קדש ומקדש: (ב) תוס' ד"ה חלל וכו' דהוי התמלא ודלוי ומתמי' דפי"ג איירי בהתראת ספק ולעולם תריחוי סבירא לכו וכו' שאין זו מעשה וי"ל שפ"ל:

מוסף רש"י

אינו חייב אלא אחת. דאין שבוטה חלה על שבוטה (לקמן כא. כז.) דכיון דנשבע שבוטה ראשונה, הוה לה שבוטה שניה לקיים את המזוה, ומתן במתמיטין דפפור (לקמן כא.). זו היא שבוטת ביטוי. דקאמר קולא נלגטא בשפתיס לרע או להטיב וגו' וזו היא שבוטת ביטוי שמוציא בשפתיו שלא יחלל אותו ככה, חלל לא גזיל מידו לחכריה, חלל שבוטת העדות ושבוטת הפקדון מינה על הדיוק כשנשאר אשם (מורה ג.). לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד (מכות ג.) שלא יעשה קן שמתחייב עליו מיתת ב"ד (שורבין יז: ב"ק עד.). אין לוקין עליו. כשהתרו בו מלקות בלא מיתה, לפי שלא ניתן לאו לאזהרת עונש מלקות כפאר לחין, שהרי הוצרך להזהירו שאם לא קן לא היה יכול לחייבו מיתה (מכות יג.). דמיתת ב"ד הוא עונש על לאו (ברם עד.) אפילו לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות, דהשתא לא מיקטיל, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (שורבין שם ובש"י סנהדרין יז). רבי היא וגסיב לה אליבא דתנאי. הוא אמתי למתני ונטיב מילתיה חדא כחד תנא וחדא כחד תנא (ר"ה יז) מתני רבי סתמה לפי דעמו ונטיב מילתיה כי הני מרי תנאי, כחדא כחד מרי תנאי, כחדא כחד מרי דכריו על אז וכו' וכו'.

שבועות שתיים פרק ראשון

אינו חייב אלא אחס. דמאחר שנשבע עליו שבוטה ראשונה נאסרת עליו וכי הדר אישתבע ה"ל נשבע לקיים את המזוה ותנן לקמן (דף סו.) נשבע לקיים את המזוה ולא קיים פטור משבועת קריבן: זו היא. להבא דלקי עלה דהויא לה לאו שיש בו מעשה אבל אוכל ולא אכל לא לקי: **אלא מעיקרא סבר לה כו'.**

הלכך רבי יוחנן ס"ל כסתמא בתרא דהדר ביה רבי מקמייתא: **ומשנה לא זוה ממקומה.** ומשנה ראשונה אע"פ שחזר בו מקמייתמה מאחר שפשטה ברוב ההלמידים לא היה יכולת בדורות שאחר רבי לשכתה מפיסה ולבטלה מצית המדרש והניחו את שתיין והמשכיל יציין שאחרונה עיקר שחזר בו מן הראשונה: **לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד.** לאו האמור בשבת לא ניתן לעונש מלקות אלא שאם יעבור עליו יתרה בו הממרה שהוא נסקילה ויסקל ואם לא התרה בו סקילה והתרה בו מלקות אין דינו ללקות שלא לעונש מלקות כתבו מתחלה. ומשנינן להכי אוקימנא כרבי ישמעאל דאמר במסכת מכות לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אם התרו בו מלקות ולא מיתה מלקין אותו דמנא' א' אחת חייבי כריתות ואחת חייבי מיתות ב"ד ישנן בכלל מלקות מ' דברי רבי ישמעאל: **הא לאו הכי מסוקמא כר"ע.** בתמיה. והא קשיא ידיעות הטומאה כדאמר לעיל (דף ג.) דלר"ע (ה) אינו חייב על העלם קדש ומקדש: ומשני **לאו אמרם ר' ישמעאל היא.** דהוי קשיא לן שבוטות גבי קרבן ואוקימנא למלקות ולא קשיא לן לר"ע נמי אי לאו משום קושיא דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דשמעינן ליה לר"ע במס' מכות (יג:) דאין לוקין עליו אי הוה קשיא לן ידיעות לקרבן הוה מוקמינן לה למלקות כולה מתמיטין ור"ע והוה ניחא לן לאוקמא אליבא דר"ע משום דכולהו סמימתאי אליבי' דלמנאי' (סנהדרין דף פו.) סתם מתני' ר"מ סתם ספרא ר' יהודה סתם תוספתא ר' נתנמיה וכולהו אליבא דר"ע ממנו קבלו: **אי הכי.** דמתני' למלקות: **ידיעות.** דמשמע ועלמיו הכי (י) תנן הא התראות ניניה ואין כאן העלם: **הא לא קשיא.** כלומר אם אין לך קושיא אחרת זו יש לתרץ כך: **סרתי הוא דהויין.**

דאין מלקות אלא אי"כ הזכירו את הטומאה והקודש או את הטומאה והמקדש ותרמי הוא דאיכא מלקות לקודש ומלקות למקדש דבשלמא לקרבן איכא ארבע העלם טומאה ואכל קודש וחזר הוא לו העלם טומאה ובא למקדש וחזר הוא לו העלם קודש ואכלו העלם מקדש ונכנס לו וחזר הוא את הטומאה: **ושו פ"ז בעוזה ויורד.** והא כמזיד אוקימתה: **אלא אמר רב יוסף.** לעולם לקרבן ודקשיא לך לא רבי ישמעאל ולא ר"ע היא ר' סתמה ואליבא דתנאי. וה"ג בשבועות נסיב לה כר"ע בדיעות נסיב לה כר' ישמעאל. ולא מסתם סתמיניהו אלא ה"ק שבוטות לר"ע שתיס שכן ד' ידיעות לר' ישמעאל שתיס שכן ד': **אמרינא לשמעאל כו'.** אני פירשתי שמועה זו של רב יוסף לפני רב כהנא ואמר דהאי נסיב לה אליבא דתנאי דקאמר רב יוסף לא תימא נסיב ולא ס"ל ולא סתמיניהו אלא ודאי מסתם סתמיניהו רבי והכי קסבר לה בשבועות כר"ע ובידיעות כר' ישמעאל וטעמא דנפשיה קאמר: **וועלם וועלם שני פעמים.** מרי וועלם כתיבי גבי טומאת קרבן עולה

ידיעות כי מוקמינן מתני' כר"ע אע"ג דמתניתין איירי למלקות כדמסיק בתר הכי אי הכי ידיעות התראות מיצעי ליה חלל כרבי ישמעאל ולמלקות אחי שפיר הא דקמני ידיעות דמתני' איירי צין לקרבן צין למלקות והשתא אחי שפיר דיש ליישב אי הכי דפריך אמאי מוקי כרבי עקיבא ולמלקות דכרבי ישמעאל ולמלקות א"ש כדפירשית: **ר"ב' עקיבא נמי וימלִקוּת.** וא"ת אי"כ סבר ר"ע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו כדאמר הגמ' לעיל אליבא דר' ישמעאל והכי מצי סבר דלוקין עליו והא למ"ד לוקין עליו משום דגמר ממוציא ש"ר ועדים וזממין כדאמר בפ"ק דמכות (דף ב:) ור"ע דאומר עדים וזממין קנסא הוא לא מצי גמר דאיכא למימר שכן קנס וי"ל דדלמא סבר כרז דימי דלמר בפ"ג (לקמן דף כ:) אכלתי ולא אכלתי שבוטת שוא היא ולקי עליו מלא ינקא ולמאי דפירשית לעיל דדוקא גבי שבוטה קאמר לעיל דלקי עליו אחי שפיר:

שבועות שתיים פרק ראשון

אב"ר אוב"ר וא"א אב"ר א"א לקי. דלמעט אכלתי ולא אכלתי לא אחי כדאמר בפ"ג (לקמן דף כא: ושם) דקאי בלהבא וממעט להבא ולא אזרקו חזק חייב לכ"ע וליכא למימר נמי דאחי למעוטי נשבע לבטל המזוה דהא קמני לה התם (דף סו.) ברישא דהך מתני' וא"ת היכי דייק מהכא דלאו שאין בו

מעשה אין לוקין עליו דלמא טעמא משום דהוי התראת ספק וי"ל דמשמע ליה דפטור אפילו נשבע על הככר וזרקו לים והתרו בו נשעת זריקה ומיהו הא נמי חשיב התראת ספק למ"ד ציטלו ולא צטלו' דחשיב התראת ספק אפילו שיצר כנפיה צפ' בתרא דמכות (דף טו: ושם) אי"נ אינו חושש רק לנמולא תנא דפליג אמתני' וא"ת ומונן דפליג דלמא מתני' דהכא איירי בזרק ככר לים דהוי התראת ודאי (ט) ולעולם תריחוי סבירא לכו דלוקין על לאו שאין בו מעשה ומתני' דפ"ג (לקמן דף סו:) איירי בהתראת ספק וי"ל דמתני' משמע ליה דאיירי כמתני' דלקמן (סס) וכן מייתי לעיל שפיר ממתני' דמוותיר בטבור אע"ג דאיכא למימר דפטור משום דיש בזה התראת ספק דמ"מ אייתי ראייה דפליג תנא אמתני' בדהאי שטמא דפטור מותיר בטבור יש לפטור הך דמתמיטין: **והדרך סבר לאו שאין בו מעשה אין לוקין ע"י.** וא"ת דברים אלו טריפות (חולין דף מג.) פריך לר' יוחנן דאמר הלכה כדברי האומר בזכית והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הכזד ולא נשתייר ממנה כלום ומאי פריך ואי סתמא בתרא עדיף וי"ל דלאו טריפות ואלו כשירות חדא מילתא היא ולא שייך למימר כהו קמיייתא וצתרייתא והר"ר יעקב דאורליני"ש מתיך דה"פ והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ע"כ סתמא דאלו כשירות לאו סתמא מעלייתא היא דאי סתם גמור הוא אמאי הוצרך לפסוק כוותיה והא"ר יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה (י): **במראות נגעים** מאי מלִקוּת איכא. ואין לומר כגון אם התרו בו שלא ליכנס למקדש ונכנס או שלא לחכול בשר קודש ואכל דא"כ היינו ידיעות הטומאה ואם התרו בו שלא ליכנס במחנה

דברים אלו טריפות (חולין דף מג.) פריך לר' יוחנן דאמר הלכה כדברי האומר בזכית והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הכזד ולא נשתייר ממנה כלום ומאי פריך ואי סתמא בתרא עדיף וי"ל דלאו טריפות ואלו כשירות חדא מילתא היא ולא שייך למימר כהו קמיייתא וצתרייתא והר"ר יעקב דאורליני"ש מתיך דה"פ והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ע"כ סתמא דאלו כשירות לאו סתמא מעלייתא היא דאי סתם גמור הוא אמאי הוצרך לפסוק כוותיה והא"ר יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה (י): **במראות נגעים** מאי מלִקוּת איכא. ואין לומר כגון אם התרו בו שלא ליכנס למקדש ונכנס או שלא לחכול בשר קודש ואכל דא"כ היינו ידיעות הטומאה ואם התרו בו שלא ליכנס במחנה

לויה ונכנס לפנים ממחיצתו הא אמר בפרק אלו דברים (פסחים דף סו. וע"ש במד"ה הכתוב) דלא לקי שהכתוב נתקן לעשה דכתיב **בדד ישב** חלל אי איירי לענין קרבן ניחא דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו: **בבוצצין** בהרתו. משמע הכא דאין לוקין אלא על קציאת ד' מראות נגעים וקשה דכפ' ר"ח דמילה (שבת דף קנב:

ושם) משמע דלקי אף על קציאת נגעים טהורים דאין לרעת דוחה את העבודה ופריך (וגנאץ בחרתו דאחי עשה דעבודה ודחי לאו דקוץ בחרתו ומשני מחוסר טבילה התנית נגעים טמאים נגעים טהורין מאי איכא למימר משמע דלקי אקציאת נגעים טהורים ואומר ריב"ז"א דהתם נמי לא איירי אלא בד' מראות וטהורים דקאמר כגון דעמד צעיניו בזה וצוה או כהה וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה שכבר טבל: **הא לאו הכי מתוקמא בר"ע קשה ידיעות.** תימא דהא ודאי אי הוה סבר ר"ע לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הוה אחיא מתני' שפיר כר"ע ולא הוה קשיא ליה ידיעות כיון דלמלקות איירי מתני' דאיטיריך למימר דסבר תנא דמתמיטין לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו וי"ל דקשיא ליה

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם

וועלם